

STORTINGET

Innst. 363 S

(2020–2021)

Innstilling til Stortinget
fra justiskomiteen

Dokument 8:124 S (2020–2021)

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trygve Slagsvold Vedum, Sigbjørn Gjelsvik, Jenny Klinge og Geir Pollestad om nasjonal beredskap og produksjon av smittevernutstyr

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen gjennom dialog med potensielle norske produsenter sikre en nasjonal produksjon og beredskap for kritisk viktig smittevernutstyr.
2. Stortinget ber regjeringen stille til rådighet investeringstilskudd til norske produsenter av smittevernutstyr.
3. Stortinget ber regjeringen sørge for at hensynet til nasjonal produksjon av beredskapsprodukter tillegges større vekt i anbudsprosesser.
4. Stortinget ber regjeringen etablere beredskapsavtaler med norske produksjonsmiljøer for produksjon av smittevernutstyr.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Martin Henriksen, lederen Lene Vågslid og Maria Aasen-Svensrud, fra

Høyre, Ingunn Foss, Peter Frølich og Frida Melvær, fra Fremskrittspartiet, Per-Willy Amundsen og Kjell-Børge Freiberg, fra Senterpartiet, Jan Böhler og Jenny Klinge, og fra Sosialistisk Venstreparti, Petter Eide, viser til Dokument 8:124 S (2020–2021) fra stortingsrepresentantene Trygve Slagsvold Vedum, Sigbjørn Gjelsvik, Jenny Klinge og Geir Pollestad om nasjonal beredskap og produksjon av smittevernutstyr.

Komiteen viser til at forslagsstillerne peker på at pandemien Norge og verden nå står oppe i, har synliggjort en rekke områder der man i Norge kan, og må, styrke den nasjonale beredskapen. Forslagsstillerne mener det er viktig å ta lærdom av denne krisen, og allerede nå ta nødvendige politiske grep som øker landets evne til å takle mulige fremtidige kriser.

Komiteen er enig i at det ved en krise er avgjørende at befolkningen så raskt som mulig har tilgang til viktig smittevernutstyr. Komiteen anerkjenner videre at covid-19-pandemien har fremhevet viktigheten av å ha god nasjonal beredskap ved en eventuell pandemi, og at det når pandemien brøt ut, var noe usikkerhet om Norge, norske kommuner og norsk helsevesen hadde tilstrekkelig smittevernutstyr og desinfeksjonsmidler.

Komiteen viser til at forslagsstillerne på denne bakgrunn mener at norske borgeres trygghet ved et stort smitteutbrudd vil styrkes ved en nasjonal evne til å produsere smittevernutstyr. Forslagsstillerne mener videre at norsk produksjon av smittevernutstyr også vil kunne styrke den globale tilgangen på smittevernutstyr, både ved mindre behov for import og totalt sett økt produksjon.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialis-

tisk Venstreparti, viser til NOU 2012:14 Rapport fra 22. juli-kommisjonen. Rapporten har hovedsakelig blitt vist til i forbindelse med politiberedskap, men rapportens viktigste anbefaling gjelder alle sektorer:

«Kommisjonens viktigste anbefaling er at ledere på alle nivåer i forvaltningen systematisk arbeider med å styrke sine egne og organisasjonenes grunnleggende holdninger og kultur knyttet til risikoerkjennelse, gjennomføringsevne, samhandling, IKT-utnyttelse, og resultatorientert lederskap.»

Risikoerkjennelse og gjennomføring av nødvendige tiltak før en krise inntreffer, er noe som dessverre mangler i store deler av den nasjonale beredskapen. Risikoen for en global pandemi var ikke ukjent. Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap har i flere år satt dette scenarioet øverst i sine vurderinger av kriser som kan ramme Norge.

Flertallet viser til NOU 2021:6 Myndighetenes håndtering av koronapandemien, som ble lagt frem den 14. april 2021. En rekke graverende funn fremkommer i rapporten, herunder at myndighetene ikke var forberedt da pandemien inntraff, samt at landet hadde store mangler når det gjaldt smittevernutstyr, herunder strategier for å anskaffe dette.

Flertallet viser til Legeforeningens rapport «Covid 19. Underveisrapport». Et av punktene som fremheves, er behov for nok smittevernutstyr i tillegg til en rekke andre forbedringsforslag knyttet til helseberedskapen. Fagforbundet kunngjorde 4. mai 2020 at de mener Norge må produsere selv, og ha beredskapslager av smittevernutstyr. Da pandemien brøt ut, møtte mange helsearbeidere på jobb de første ukene uten å ha tilgang på grunnleggende smittevernutstyr. NRK omtalte den 23. mars 2020 at den store mangelen på smittevernutstyr førte til at sykepleiere ble bedt om å bruke engangsutstyr flere ganger. Leder for Sykepleierforbundet, Lill Sverresdatter Larsen, uttalte at myndighetene måtte gjøre mer for å skaffe nok smittevernutstyr. Flertallet mener det er klokt å lytte både til Legeforeningen, Sykepleierforbundet og Fellesforbundet, som har flere hundre tusen medlemmer som står i første linje gjennom pandemien.

Flertallet viser til at flere europeiske land hadde beredskapslagre med smittevernutstyr eller har etablert både lagre og nasjonal produksjon av slikt utstyr som følge av pandemien. Å tro at internasjonale forsyningslinjer uansett fungerer i en global krise, er altfor naivt. Tyske myndigheter innførte derfor incentiver for oppstart av nasjonal produksjon av smittevernutstyr i fjor. Finland har allerede beredskapslagre for mat, drivstoff, smittevern mv. Ingen av oss vet når neste pandemi bryter ut, men det vi vet, er at den vil komme. Dersom et virus med langt høyere dødelighet og spredning oppstår, må vi ha mulighet og kapasitet for nasjonal produksjon

av smittevernutstyr. Flertallet mener vi ikke kan gamble på at andre redder vår befolkning og utgjør vår nasjonale beredskap.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til partiets relevante merknader og forslag i Innst. 275 S (2020–2021) Samfunnssikkerhet i en usikker verden, vedrørende beredskap og produksjon av smittevernutstyr.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjennom dialog med potensielle norske produsenter sikre en nasjonal produksjon og beredskap for kritisk viktig smittevernutstyr.»

«Stortinget ber regjeringen stille til rådighet investeringstilskudd til norske produsenter av smittevernutstyr.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at hensynet til nasjonal produksjon av beredskapsprodukter tillegges større vekt i anbudprosesser.»

«Stortinget ber regjeringen etablere beredskapsavtaler med norske produksjonsmiljøer for produksjon av smittevernutstyr.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti er oppatt av å styrke norsk pandemiberedskap og sikre tilgang på smittevernutstyr og legemidler. Pandemi har vært omtalt i beredskapsrapporter som en av de mest sannsynlige beredskapshendelsene, hvor det kan være potensielt store konsekvenser for liv og helse. Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap pekte i 2019 på pandemi og legemiddelmangel som de to mest alvorlige hendelsene som kan ramme Norge.

Disse medlemmer viser til at koronaviruspandemien har synliggjort at knapp sykehuskapasitet og usikker forsyning av smittevernutstyr og testutstyr gjør helsetjenesten sårbar. Disse medlemmer understreker at legemiddelberedskapen i Norge ikke er god nok når det gjelder en del vanlige og livsviktige legemidler. Antibiotikaresistente bakterier er én av de største helsetruslene verden står overfor. Disse medlemmer viser til at det er nødvendig å sørge for økt produksjonskapasitet og økt tilgang på smittevernutstyr og legemidler. Disse medlemmer viser til at Norge på flere områder var svært sårbart da pandemien rammet, og disse medlemmer har tatt til orde for å bygge opp beredskapskapasitet for beskyttelsesutstyr, medi-

sinsk utstyr og legemidler slik at vi er bedre rustet ved en ny krise.

Disse medlemmer viser til Innst. 275 S (2020–2021), behandlingen av samfunnssikkerhetsmeldingen. Disse medlemmer mener forslagene i dette representantforslaget med fordel kunne ha blitt fremmet og sett i sammenheng med andre forslag om smittevern i forbindelse med behandlingen av samfunnssikkerhetsmeldingen, der temaet helseberedskap ble grundig omtalt. Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti under behandlingen av samfunnssikkerhetsmeldingen sikret flertall for en rekke forslag om smittevern og pandemiberedskap, deriblant:

- «– Stortinget ber regjeringen øke pandemiberedskapen og legemiddelberedskapen ved å sørge for økt produksjonskapasitet og økt tilgang på smittevernutstyr.
- Stortinget ber regjeringen styrke norsk beredskapsproduksjon av og beredskap for viktige legemidler og medisinsk utstyr, vaksiner, smittevernutstyr og laboratoriediagnostikk.
- Stortinget ber regjeringen sørge for at Norge skal ha lagre for minimum tre måneders forbruk av essensielle legemidler.
- Stortinget ber regjeringen sikre at Norge har tilgang til produksjonskapasitet for kritisk medisinsk utstyr, herunder gjennom offentlig-private avtaler som raskt kan etablere produksjonslinjer for smittevernutstyr og kritiske medikamenter.»

Disse medlemmer mener forslagene i representantforslaget er i tråd med merknadene og vedtakene flertallet sto bak i behandlingen av samfunnssikkerhetsmeldingen, og vil støtte disse.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at det i mars 2020 ble opprettet en midlertidig nasjonal innkjøps- og distribusjonsordning for smittevernutstyr som gjaldt ut 2020. Fra 1. januar 2021 har kommunene og helseforetakene igjen ansvaret for innkjøp av smittevernutstyr. Disse medlemmer viser til at man via den nasjonale ordningen har kjøpt inn utstyr fra både kjente og mange nye leverandører. Smittevernutstyret har i stor grad blitt hentet direkte fra produksjonslandene, fordi de nasjonale grossistene fikk problemer med å levere ønsket volum. Disse medlemmer viser til at de nasjonale grossistene og leverandørene har økt sin leveransekapasitet, samtidig som det er en relativt god lagerstatus i mange kommuner og sykehus. Ved å gjenåpne de ordinære leveranserutene for smittevernutstyr vil den samlede beredskapen styrkes.

Disse medlemmer understreker samtidig at det er viktig at landet ikke kommer i en situasjon med mangel på smittevernutstyr. Det ble derfor i statsbudsjettet foreslått å øke bevilgningen for 2021 med 771 mill. kroner til oppbygging, drift og vedlikehold av et lager for smittevernutstyr. Det er nå under etablering et nasjo-

nalt beredskapslager for smittevernutstyr med volum tilsvarende seks måneders forbruk. Disse medlemmer viser til at lageret vil kunne supplere helsetjenesten med smittevernutstyr dersom det oppstår behov for dette, men det kommer ikke til erstatning for kommunenes og sykehusenes ansvar for å sørge for tilstrekkelig smittevernutstyr i egen tjeneste.

Disse medlemmer viser videre til at Helsedirektoratet har fått i oppdrag å foreta en utredning av organisering av et nasjonalt og permanent beredskapslager for smittevernutstyr, hvor en vurderer hvordan fremtidig organisering best innrettes for å oppnå effektiv ressursbruk samlet sett, herunder ulike alternativer for finansiering av uttak fra og drift av lageret. For å styrke forsyningssikkerheten for smittevernutstyr skal Helsedirektoratets utredning også vurdere og komme med forslag om:

- mulighetene for innkjøpssamarbeid, nasjonal produksjon og produksjonsavtaler, mv.
- hva som er et egnet forhold mellom lager, produksjon og produksjonsavtaler
- synergier ved å samarbeide med andre sektorer om innkjøp, nasjonal produksjon og produksjonsavtaler med videre for produkter som brukes i flere sektorer
- hvordan den nasjonale beredskapen kan forvaltes på en måte hvor vi oppnår synergier ved nordisk og europeisk samarbeid om innkjøp, lager, produksjonsavtaler o.l.
- muligheter og begrensninger i dagens regelverk – nasjonalt og internasjonalt
- behov for en instans som er ansvarlig for løpende å overvåke og evaluere utvikling, og som kan tilpasse innhold og nivå på lagre og andre ordninger etter behov. Målet ville være en dynamisk ordning som tilpasser beredskapen uten at det krever stadig nye utredninger.
- læringspunkter fra Koronakommisjonens rapport, når den foreligger
- administrative, juridiske og økonomiske konsekvenser av forslagene

Disse medlemmer mener mye arbeid er igangsatt, og det er viktig at dette arbeidet kan fortsette uten at det legges sterke detaljerte føringer på løsningene. Det må også tas høyde for Koronakommisjonens innspill, som blir viktige å ta hensyn til i det videre arbeidet med helseberedskap.

Disse medlemmer viser videre til at pandemien har synliggjort store sårbarheter knyttet til forsyningssikkerhet og verdikjeder av viktige innsatsfaktorer for helsetjenesten. Bruk av eksportrestriksjoner, svikten i markedet for smittevernutstyr, manglende produksjonskapasitet for vaksiner, svak datakvalitet og kunnskaper om smitteverntiltak har vært en vekker for både Norge og

våre europeiske kolleger. Å intensivere helsesamarbeidet med EU er en av regjeringens europapolitiske hovedprioriteringer for 2021. Det er fordi EU er vår nærmeste, viktigste og mest pålitelige samarbeidspartner.

Disse medlemmer viser til at samarbeidet om vaksiner er et godt eksempel. EU har gitt oss full tilgang til sine vaksineinnkjøpsavtaler, og vi er allerede i gang med å vaksinere befolkningen. Disse medlemmer viser til at vi må erkjenne at dette ville vært svært krevende for Norge, som står helt uten egenproduksjon av vaksiner, å gjennomføre på egen hånd. Det er i Norges interesse å ivareta det gode europeiske samarbeidet for vaksineproduksjon og vaksinetilgang. I denne situasjonen er det viktig at de europeiske landene fortsetter å arbeide sammen for å øke produksjonskapasitet og forsyning av vaksiner. For Norge er det en stor fordel å stå sammen med våre nærmeste samarbeidspartnere i Europa og ikke stå alene som et lite land.

Disse medlemmer viser videre til at helseberedskapssamarbeidet med EU er mer enn bare vaksiner. Vår nasjonale helseberedskap styrkes av samarbeidet med EU. For Norge handler det om å aktivt støtte opp om gode europeiske løsninger, samtidig som vi bevarer muligheten til nasjonalt tilpassede reguleringer og tiltak. Det handler om at den løpende kontakten på både politisk og faglig nivå, med utveksling av data og erfaringer i EU-kontekst, er viktig for et presist situasjonsbilde og for vår nasjonale håndtering. Derfor følger regjeringen med stor interesse Europakommisjonens forslag for å forebygge og håndtere fremtidige grensekryssende helsekriser. Det omfatter blant annet en helseberedskapspakke med tre forslag til forordninger som skal styrke samarbeidet ved grensekryssende helsetrusler, samt utvide mandatet til EUs legemiddelbyrå, EMA, og EUs smittevernbyrå, ECDC. EMA får større mulighet til å overvåke og komme med anbefalinger i situasjoner hvor det kan bli mangel på legemidler og medisinsk utstyr. Disse medlemmer ser på dette som positivt.

Disse medlemmer viser til at et av de viktigste tiltakene i EUs styrkede helseberedskap ventes lagt frem til høsten. Helseberedskapsbyrået, HERA – Health Emergency Response Authority, er tenkt utformet som et bindeledd mellom forskning, utvikling, innkjøp og produksjon av legemidler og utstyr som Europa vil trenge i en beredskapssituasjon. Det vil gi EU styrket autonomi og operativ evne. Dette byrået kan bli sentralt

fremover, og regjeringen jobber nå for avklare betingelser ved norsk tilknytning.

Disse medlemmer viser til at gjennom europeisk helseberedskapssamarbeid har vi tilgang til en felles verktøykasse og ressurser som vi ikke kunne skaffet til veie på egen hånd. Et annet eksempel er samarbeid med EU innen felles anskaffelser av viktige legemidler og medisinsk utstyr. EU er en stor aktør, som i enkelte tilfeller har bedre evne til anskaffe slike medisinske mottiltak, og dette kan være et nyttig supplement til nasjonale innkjøp. Disse medlemmer viser til slutt til at vi er en del av EUs ordning for sivil beredskap, som også nå bygger opp strategiske felles lagre for medisinsk utstyr rundt om i Europa.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen gjennom dialog med potensielle norske produsenter sikre en nasjonal produksjon og beredskap for kritisk viktig smittevern-utstyr.

II

Stortinget ber regjeringen stille til rådighet investeringstilskudd til norske produsenter av smittevern-utstyr.

III

Stortinget ber regjeringen sørge for at hensynet til nasjonal produksjon av beredskapsprodukter tillegges større vekt i anbudsprosesser.

IV

Stortinget ber regjeringen etablere beredskapsavtaler med norske produksjonsmiljøer for produksjon av smittevern-utstyr.

Oslo, i justiskomiteen, den 27. april 2021

Lene Vågslid

leder

Petter Eide

ordfører

DET KONGELIGE
HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENT

Statsråden

Justiskomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref
21/1182-

Dato
17. mars 2021

Representantforslag nr 124 S (2020-2021) om nasjonal beredskap og produksjon av smittevernutstyr

Det vises til brev av 2. mars 2021 om nasjonal beredskap og produksjon av smittevernutstyr. I representantforslaget fra stortingsrepresentantene Trygve Slagsvold Vedum, Sigbjørn Gjelsvik, Jenny Klinge og Geir Pollestad foreslås det tiltak for å styrke nasjonal beredskap og produksjon av smittevernutstyr.

Forslagenes punkter:

1. *Stortinget ber regjeringen gjennom dialog med potensielle norske produsenter sikre en nasjonal produksjon og beredskap for kritisk viktig smittevernutstyr.*
2. *Stortinget ber regjeringen stille til rådighet investeringstilskudd til norske produsenter av smittevernutstyr.*
3. *Stortinget ber regjeringen sørge for at hensynet til nasjonal produksjon av beredskapsprodukter tillegges større vekt i anbudprosesser.*
4. *Stortinget ber regjeringen etablere beredskapsavtaler med norske produksjonsmiljøer for produksjon av smittevernutstyr.*

Det ble i mars 2020 opprettet en midlertidig nasjonal innkjøps- og distribusjonsordning for smittevernutstyr som gjaldt ut 2020. Fra 1. januar 2021 har kommuner og helseforetak igjen ansvar for innkjøp av smittevernutstyr.

Den nasjonale ordningen har kjøpt inn utstyr fra både kjente og mange nye leverandører. Smittevernutstyret har i stor grad blitt hentet direkte fra produksjonslandene, fordi de nasjonale grossistene fikk problemer med å levere ønsket volum.

Nå har de nasjonale grossistene og leverandørene økt sin leveransekapasitet, samtidig som det er en relativt god lagerstatus i mange kommuner og sykehus. Ved å gjenåpne de ordinære leveranserutene for smittevernutstyr vil den samlede beredskapen styrkes.

Samtidig er det viktig at landet ikke kommer i en situasjon med mangel på smittevernutstyr. Det ble derfor i Prop. 1 S Tillegg 1 (2020–2021) foreslått å øke bevilgningen for 2021 med 771 mill. kroner til oppbygging, drift og vedlikehold av et lager for smittevernutstyr.

Det er nå under etablering et nasjonalt beredskapslager for smittevernutstyr med volum tilsvarende 6 mnd. forbruk i tjenesten. Forbruket er beregnet med utgangspunkt i et reproduksjonstall på 1,1. Lageret vil kunne supplere helsetjenesten med smittevernutstyr dersom det oppstår behov for dette, men kommer ikke til erstatning for kommunenes og sykehusenes ansvar for å sørge for tilstrekkelig smittevernutstyr i egen tjeneste.

Helsedirektoratet har fått i oppdrag å foreta en utredning av organisering av et nasjonalt og permanent beredskapslager for smittevernutstyr, hvor en vurderer hvordan fremtidig organisering best innrettes for å oppnå effektiv ressursbruk samlet sett, herunder ulike alternativer for finansering av uttak fra og drift av lageret.

For å styrke forsyningssikkerheten av smittevernutstyr skal Helsedirektoratets utredning også vurdere og komme med forslag om:

- mulighetene for innkjøpssamarbeid, nasjonal produksjon og produksjonsavtaler, mv.
- hva som er et egnet forhold mellom lager, produksjon og produksjonsavtaler
- synergier ved å samarbeide med andre sektorer om innkjøp, nasjonal produksjon og produksjonsavtaler med videre for produkter som brukes i flere sektorer
- hvordan den nasjonale beredskapen kan forvaltes på en måte hvor vi oppnår synergier ved nordisk og europeisk samarbeid om innkjøp, lager, produksjonsavtaler o.l.
- muligheter og begrensninger i dagens regelverk – nasjonalt og internasjonalt
- behov for en instans som er ansvarlig for løpende å overvåke, evaluere utvikling og som kan tilpasse innhold og nivå på lagre og andre ordninger etter behov. Målet ville være en dynamisk ordning som tilpasser beredskapen uten at det krever stadige nye utredninger.
- læringspunkter fra Koronakommisjonens rapport, når den foreligger
- administrative, juridiske og økonomiske konsekvenser av forslagene.

Jeg vil i Prop. 1 S (2021–2022) komme tilbake med forslag til hvordan nasjonal beredskap for smittevernutstyr skal følges opp fremover.

Med hilsen

Bent Høie

